

ÇUKUROVA BÖLGESİ'NDEKİ ANTİK KENTLER

Cemil BÜLBÜL*

Özet

Eskiçağda Alanya'dan Antalya'ya kadar uzanan bölge, Kilikya olarak adlandırılmaktadır. Bu bölgenin batısına "Dağlık Kilikya" anlamına gelen "Kilikia Trakheia", düz olan ve Çukurova civarında kalan kısmına da "Ovalık Kilikya" anlamına gelen "Kilikia Pedias" denilmektedir.

Çukurova Bölgesi'ndeki höyüklerde yapılan arkeolojik kazı sonuçlarından da anlaşıldığı üzere, Neolitik, Kalkolitik ve Eski Tunç Çağı dönemleri'ne ait pek çok medeniyetin izlerine rastlanmıştır. Bunlardan en önemlisi bir Hitit eyaleti olan Kizzuvatna Krallığı'dır. M.Ö. II. Binyıldan günümüze gelinceye kadar Adana ve çevresi pek çok isimle anılmıştır. Ancak bunlardan en eski olarak bilineni Kizzuvatna'dır. Kizzuvatna, özellikle Hitit tarihinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Kizzuvatna'nın Hitit kültürüne, dinine, edebiyatına ve günlük yaşantısına kadar pek çok konuda etkileri bulunmaktadır. Hititler'in başkenti Boğazköy arşivlerinde Kizzuvatna Krallığı hakkında bilgi veren pek çok tablet bulunmaktadır. Bu krallıktan günümüze pek çok eser miras olarak kalmıştır. Bu eserlerin bir kısmı doğal yerlerinde, bir kısmı ise müzelerde koruma altına alınmıştır.

Hititler'in Ege Göçleri ile yıkılmasının ardından, bölgede Hitit etkisi kendisini Geç Hitit Şehir Devletleri ile göstermiştir. Karatepe-Aslantaş'ta bunun en güzel örneklerini görebiliriz. Daha sonra bölgede sırasıyla Persler, Büyük İskender ve Roma İmparatorluğu egemen olmuştur. Adana ile Çukurova ve çevresindeki bu medeniyetlerin izlerine ulaşabileceğimiz Fraktin, İmamkulu, Gezbeli, Sirkeli ve Kastabala gibi yerler bulunmaktadır.

* Yrd. Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Avşar Kampüsü, Oniki Şubat/Kahramanmaraş e-mail: cemilbulbul@hotmail.com

Şehir, Tiyatro, hamam, dükkânlar, kuzey ve güney kiliseler şeklinde inşa edilmiştir. Ortaçağ kalesi ise savunmaya elverişli kayalık bir tepe üzerinde yükselmektedir.

Düziçi'nin Karagedik Beldesi'ndeki kaynaklardan çıkan su, kente üstü açık kanallarla taşınmıştır. Suyun Ceyhan'dan ve vadiden geçirilmesinde basınçlı su hattı sisteminden yararlanılmıştır.²⁹

Sonuç olarak, erken dönemlerden itibaren Çukurova'nın ev sahipliği yaptığı bu antik kentlerin, Eskiçağ medeniyetlerinin politik ve sosyal örgütlenmesinin yanısıra, ticari ve dini faaliyetlerinde de oldukça etkili olduklarını söyleyebiliriz.

KAYNAKÇALAR

- AKŞİT, İlhan., Anadolu Uygarlıkları ve Türkiye'nin Antik Kentleri, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları*, İstanbul 2008,
- BOSSERT, H. Th., "1956 Yaz Mevsiminde Misis'te Yapılan Kazı Hakkında Rapor", *Türk Arkeoloji Dergisi*, VII,1, 1957, s.40-41
- BOSSERT, H. Th., "1958 Misis Hafriyatı Hakkında Rapor", *Türk Arkeoloji Dergisi*, IX,1, 1959, s.11
- BOSSERT, H. Th., "1959 Misis Çalışmaları" *Türk Arkeoloji Dergisi*, X,1, 1960, s.15
- BRYCE, Trevor., *The World of Neo-Hittite Kingdoms*, Oxford University Press, New York 2012.
- BUYRUK, Hasan., "Adana Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Hıristiyanlarca Kullanılmış Olan İki Antik Lahit", *Cilt 6, Sayı 27*, 2013, s. 166-177
- BÜLBÜL, Cemil., *Eski Yakındoğu Tarihinde Alalah*, *Altınpost Yayıncılık*, Ankara 2012
- ÇELİK, Ahmet., Adana Müzesi Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri, *Bastılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Adana 2010,
- GİRGINER, K. Serdar- UYGUR, S. Haluk., Toros ve Amanosların Gölgesinde Kültürlerin Buluştuğu Nokta Kilikya, *Homer Kitabevi*, İstanbul 2014
- GOETZE, A., *Kizzuvatna and The Problem of Hittite Geography* Yale University Press, London, 1940
- KOZAL, Ekin - Novak, Mirko., "Sirkeli Höyük Çukurova'nın Stratejisi," *Arkeo-Atlas Dergisi*, Sayı 7, 2010, s. 36-41
- LLOYD, Seton., Türkiye'nin Tarihi, Çev: Ender Varinlioğlu, *Tübitak Popüler Bilim Kitapları*, Ankara 2007,
- SAYAR, Mustafa H., "Adana, Osmaniye, Mersin ve Hatay İlleri Yerleşim Arkeolojisi ve Tarihi-Coğrafya Çalışmaları 2007", *Yüzey Araştırması Raporları*, *Akmed 2007*, s. 87-89
- STRABON, *Geographika Antik Anadolu Coğrafyası*, *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, Çev: Adnan Pekman, İstanbul 2000.
- TEKOCAK, Mehmet., Kelenderis Batı Nekropolünden Bir Mezarın Buluntuları Üzerine Değerlendirmeler, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 27, 2012, s. 305-315

²⁹ Kastabala antik kenti hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Zeyrek, T. H. "Kastabala-Hierapolis Kazısı 2009-2010", *Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 2011-9, s. 25-28.

- UMAR, Bilge., İlkçağda Türkiye Halkı, *İnkılap Kitabevi*, İstanbul 1999,
- ÜNAL, Ahmet-GİRGİNER K. Serdar., Kilikya-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlılar Dönemine Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, *Tarih ve Arkeoloji, Homer Kitabevi*, İstanbul 2007
- ZEYREK, Turgut H., "Kastabala-Hierapolis Kazısı 2009-2010", *Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 2011-9, s. 25-28
- ZOROĞLU, Levent., "Kelenderis Mezar Buluntuları", *Anadolu Araştırmaları X*, 1986, s. 455-469
- ZOROĞLU, Levent-TEKOCAK, Mehmet., "Kelenderis 2008 yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", *31. Kazı Sonuçları Toplantısı 3. Cilt*, Denizli 2009, s. 427-452